






## Bir rekreasyonel aktivite olarak geleneksel sokak oyunlarının yabancı uyruklu çocuklarda sosyal beceri psikolojik sağlamlık ve umut düzeylerine etkisinin incelenmesi

Sinan Erdem SATILMIŞ<sup>1</sup> , Tuba BİLGİN<sup>2</sup> , Meriç ÖDEMİŞ<sup>3</sup> 

<sup>1</sup>Yalova Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Anabilim Dalı, Yalova, Türkiye

<sup>2</sup>Yayladağı Atatürk Ortaokulu, Hatay, Türkiye

<sup>3</sup>Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye

**Araştırma Makalesi/Research Article**

**DOI:** 10.5281/zenodo.8346352

Gönderi Tarihi/ Received:  
15.02.2023

Kabul Tarih/ Accepted:  
20.06.2023

Online Yayın Tarihi/ Published:  
20.09.2023

### Öz

Bu araştırma yabancı uyruklu çocuklara bir rekreasyonel aktivite olarak geleneksel sokak oyunlarının oynatılmasının çocukların sosyal becerileri, psikolojik sağlamlık ve umut düzeylerine etkisini incelemek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubu, olasılıklı olmayan tekniklerden amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiş 25 erkek ve 26 kız olmak üzere toplamda 51 yabancı uyruklu çocuktan oluşmaktadır. Araştırmanın amacına yönelik birimler kontrol (n=26) ve deney grubu (n=25) olacak biçimde örnekleme dahil edilmiştir. Deney grubunda bulunan çocuklara rekreatif aktivite olarak haftada en az 2 gün olmak koşuluyla 8 hafta boyunca geleneksel sokak oyunlarının oynatılacağı bir protokol hazırlanmıştır. Kontrol grubuna yönelik herhangi bir uygulama gerçekleştirilmemiştir. Oyun protokolü öncesi ve sonrasında, gruplardan ön test ve son test sonuçları alınmıştır. Veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu, Çocuklar için Sosyal Beceri Ölçeği (ÇSBÖ), Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ) ve Çocuklarda Umut Ölçeği (ÇUÖ) kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre oyun protokolü öncesinde deney grubu ve kontrol grubundan elde edilen puanların istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiş fakat oyun protokolü sonrasındaki puanların deney grubunda bulunan çocuklar lehine anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak, yabancı uyruklu çocuklara yönelik uygulanan rekreasyonel aktivitelerin sosyal beceri, psikolojik sağlamlık ve umut düzeyi üzerinde anlamlı derecede etkili olduğu görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Geleneksel oyunlar, rekreasyon, yabancı uyruklu çocuklar

### *Investigation of the effect of traditional street games as a recreational activity on social skills psychological resilience and hope levels of foreign children*

#### Abstract

This research was carried out to examine the effect of playing traditional street games as a recreational activity on foreign children's social skills, psychological resilience and hope levels. The sample group of the study consists of 51 foreign children, 25 males and 26 females, who were selected by the purposive sampling method, one of the non-probability techniques. The units for the purpose of the study were included in the sample as control (N=26) and experimental group (N=25). A protocol was prepared for the children in the experimental group to play traditional street games for 8 weeks as a recreational activity, at least 2 days a week. There was no activity performed on the control group. Before and after the game protocol, pre-test and post-test results were obtained from the groups. Demographic information form, Children's Self-Report Social Skills Scale (CS<sup>4</sup>), Child and Youth Resilience Measure (CYRM) and Children's Hope Scale (CHS) were used as data collection tools. According to the findings, it was determined that the scores obtained from the experimental group and the control group before the game protocol did not differ statistically, but the scores after the game protocol showed a significant difference in favor of the children in the experimental group. As a result, it was seen that the recreational activities applied for foreign children were significantly effective on social skills, psychological resilience and hope levels.

**Keywords:** Traditional games, recreation, foreign children

**Sorumlu Yazar/Corresponded Author:** Sinan Erdem SATILMIŞ, **E-posta/e-mail:** [sinan.satilmis@yalova.edu.tr](mailto:sinan.satilmis@yalova.edu.tr)

The Extended English Abstract is located the end of the Article.

The related study was presented as an abstract paper at the III International Recreation and Sport Management Congress.

## GİRİŞ

Tarihsel süreç incelendiğinde içinde bulunduğumuz 21. yy. sürekli gelişen ve değişim gösteren yaşam koşullarıyla birlikte mülteci ve sığınmacı probleminin yükselişe geçtiği dönemlerden biri olmuştur. Mülteciler, ortaya çıkan fikir ayrılıkları, kaos ve iç savaşlar nedeni ile yaşadığı yerden ayrılmakta ve başka topraklara göç etme, sığınma eğilimi göstermektedir (Yağcı, 2018). Mültecilerin demografik yapıları incelendiğinde içerisinde azımsanamayacak ölçüde, çocuk ve ergen gruplarının bulunduğu, bu kişilerin sığındıkları toprakta devam ettikleri eğitim ve yaşam süreçleri boyunca farklı bir kültüre uyum aşamasında adaptasyon sorunu çektiği görülmektedir (Kağnıcı, 2017). Yaşadığı topraklardan, evinden ve kimilerinin ailesinden dahi uzakta olduğu düşünüldüğünde bu durum, mülteci çocukların gelişimleri üzerinde önemli bir etki oluşturmaktadır. Çocukların iç savaşlara, çatışmalara, şiddet ve terör saldırılarına maruz kalması gelişimlerinde fiziksel, psikolojik ve hatta ahlaki açıdan önemli problemlere yol açmaktadır. Ayrıca çocukların içinde bulunduğu bu kaotik yaşam ile elde ettikleri deneyimler ve yoğun stres gelecek ile ilgili her şeyin sona erdiği düşüncesini ortaya çıkarmakta ve umutsuzluk içerisine sürükleyebilmektedir. Bu durumun olumlu yöne everilebilmesinde çocuklara yönelik uygulanacak spor ve sanat etkinliklerinin önemli olduğu bilinmektedir (Erden & Gürdil, 2009). Uygulanacak etkinliklerin yanı sıra sporun bir alışkanlık olarak aile tarafından da çocuklara kazandırılması gerekir (Aslan & Yamak, 2021).

Mülteciler, gidecekleri yere daha iyi bir gelecek umudu ile yola çıkar fakat gittikleri yerlerde bu umutları ulaşılmaz kılan zorluklarla karşı karşıya kalırlar (Haley ve ark., 2014). Mülteci çocukların hayata dair avantajlarının ortadan kalkması, kaynak eksikliği, olumsuz yaşam ve okul koşulları gibi travmatik deneyimlere sahip olması geleceğe ilişkin inançlarını sürdürme konusunda umutsuzluğa neden olmaktadır (Mahamid & Berte, 2020). Bu tip problemlerden kaynaklanan dışlanma, sosyal uyum için yardımcı olacak bir uygulamanın gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu noktadan hareketle yabancı uyruklu çocuklara yönelik uygulanacak rekreasyonel uygulamaların psikolojik temelli problemlerin azalmasını sağlarken çocukların sosyal becerileri ve geleceğe karşı umut düzeylerinde önemli seviyede artışa neden olacağını düşündürmektedir (Doherty & Taylor, 2007; Yohani & Larsen, 2009; Fenton ve ark., 2016). Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde rekreasyonel aktivitelere katılımın mental sağlık ve sosyal beceri üzerinde önemli etkilere sahip olduğu görülmektedir (Coward ve ark., 2004; Gültekin ve ark., 2018; Umacı, 2021).

Çocuklara yönelik gerçekleştirilecek oyun uygulamaları, onların hayatının büyük bir kısmını oluşturur. Bu kısımda çocuklar kişilik ve yeteneklerini geliştirme fırsatı yakalar,

optimal bir seviyeye erişerek yetişkin dünyasına hazırlanır (Egemen ve ark., 2004). Oyundan kaynaklanan deneyimler ile çocukların dünyayı anlaması beklenir ve bu anlam ilişkisi, yaşamın her dönemini önemli derecede etkileyen izler bırakır (Aksoy & Çiftçi, 2014). Çocuklara yönelik gerçekleştirilecek oyun uygulamaları ile çocuklar bazı değerleri daha erken yaşta kazanmaktadır. Bu durum çocuk gelişimi açısından bir fırsat olarak görülmelidir (Gündüz ve ark., 2017). Özellikle Türkiye’de son dönemde karşılaşılan yoğun göç, mülteci çocukların psikolojik problemler, sosyal problemler ve umutsuzluk yaşamasına neden olmaktadır (Şirin ve ark., 2018; Kargın, 2021; Keklik, 2022). Mülteci çocuklara yönelik yapılandırılmış bir ortam oluşturmak, yaşanan travmaların atlatılmasında önemli olacaktır.

Çocukların rekreasyon ve spor temelli aktivitelere katılım sağlamaları kondisyon kaybını en aza indirirken fiziksel sağlık sorunları ile de karşılaşmalarını en aza indirmektedir. Bu tip aktiviteler ile akranları ile etkileşim kuran çocuk, sosyal açıdan gelişmekte, yaratıcılığını ortaya koymakta, özgüveni yakalamakta ve kendini ifade etme şansı edinmektedir (Murphy & Carbone, 2008). Alanyazın incelendiğinde mülteci çocukların gelişim aşamalarında yaşadıkları problemleri vurgulayan araştırmaların varlığı göz önüne çıkmaktadır (Eisenbruch, 1988; Bronstein & Montgomery, 2011; Hodes, 2011; Cowling & Anderson, 2023). Savunmasız bir grup olan mülteci çocukların yaşadıkları travmalar sonrası etkisi altında kaldığı depresyon, stres, anksiyete bozukluğu ve yaşanan psikolojik rahatsızlıkların giderilmesi için çocukların mental sağlık temelli ihtiyaçlarının dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Fazel & Stein, 2002). Mülteci çocukların yeni yaşadıkları topluma sosyal entegrasyonlarını destekleyecek müdahaleler gerçekleştirilmelidir (Reynolds & Bacon, 2018). Özellikle eğitim kurumlarında gerçekleştirilecek faaliyetler çocukların topluma entegre edilebilmesinde önemli bir aracı olarak görülmektedir. Mülteci çocukların yerel çocuklar tarafından yadırganması, akran problemleriyle birlikte meydana gelebilen ırkçılık ve zorbalık gibi benzer sorunlar ile karşılaşması çocukların aidiyet ve bağlılık duygularını da olumsuz yönde etkilemektedir (Guo ve ark., 2019). Mülteci çocukların karşılaştığı mevcut zorluklar değerlendirildiğinde çocuklara yönelik gerçekleştirilecek çeşitli psikososyal hizmetler, okullar ile birlikte yapılacak iş birlikleri, olumlu deneyimler ve şefkat temelli ilişkiler ile çocukların geleceğe karşı umutları desteklenmelidir (Yohani, 2010; Mahamid & Veronese, 2021). Bu bağlamda okullarda gerçekleştirilecek rekreasyonel amaçlı uygulamaların, çocukların fiziksel parametrelerini olumlu yönde etkilerken sosyal uyum, psikolojik açıdan iyi olma hali ve umut düzeyini destekleyici bir rol oynayacağını düşündürmektedir. Bu noktadan hareketle

gerçekleştirilen araştırmanın temel amacı, rekreasyonel uygulamaların mülteci çocuklarda psikolojik sağlık, umut ve sosyal beceri düzeylerine etkisinin incelenmesidir.

## **YÖNTEM**

### **Araştırma modeli**

Bu çalışmada, mevcut durumu tespit etmek amacıyla nicel araştırma teknikleri içerisinde yer alan deneysel modellerin incelendiği gerçek deneysel yöntemlerden ön test-son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Bu model altında tasarlanan araştırmalarda yansız atama ile oluşturulan iki farklı grup bulunur. Bu gruplardan biri deney diğeri kontrol grubu olarak adlandırılır. Her iki gruptan da önce ve sonra olmak üzere iki farklı test sonucu elde edilir. Araştırma kapsamında deney grubundan elde edilen sonuçlar, kontrol grubu ile kıyaslanarak incelenir (Büyüköztürk ve ark., 2023).

### **Evren ve örneklem**

Araştırmaya dahil edilen örneklem grubu, olasılıklı olmayan tekniklerden amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiş 25 erkek ve 26 kız öğrenci olmak üzere toplamda 51 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmanın amacına yönelik birimler kontrol ve deney grubu olacak biçimde örnekleme dahil edilmiştir.

### **Araştırma yayın etiği**

Araştırma ile ilgili yayın etiği, 2021/130 protokol numarası ile 24.11.2021 tarihinde Yalova Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından alınmıştır.

### **Veri toplama araçları**

Çalışma kapsamında katılımcıların kişisel bilgilerini elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen “Demografik Bilgi Formu” yanı sıra bağımlı değişkenlerin tespiti için “Çocuklar için Sosyal Beceri Ölçeği”, “Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği” ve “Çocuklarda Umud Ölçeği” kullanılmıştır. Yönergede veri toplama araçları ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmiş ve mevcut veriler, dil uzmanı rehberliğinde çocuklardan alınmıştır.

### **Veri toplama süreci**

Veriler araştırmacı ve rehber öğretmenler eşliğinde toplanmıştır. Örneklem grubuna dahil edilen çocuklar, uygulanan ölçek ve anketlerin algılanabilmesi için geçici eğitim merkezlerinde ve yetiştirme kurslarında A2 seviyesinde Türkçe eğitimini tamamlamış kişilerden oluşmaktadır. Araştırma grubundaki katılımcılar gönüllülük esasına bağlı olarak çalışmaya katılım sağlamıştır. Katılımcılara, herhangi bir istenmeyen durum oluştuğunda çalışmadan ayrılma hakkını sahip olduğu ifade belirtilmiştir.

### **Kişisel bilgi formu**

Yabancı uyruklu çocukların yaşı, cinsiyeti, baba-anne durumu, kardeş sayısı, aile gelir durumu ve yaşadığı yer gibi kişisel bilgilerini öğrenmek amacı ile geliştirilmiş birtakım bağımsız değişkenleri içermektedir.

### **Çocuklar için sosyal beceri ölçeği**

Danielson ve Phelps (2003) tarafından ortaya çıkarılan, Türkçe uyarlaması Gençdoğan (2008) tarafından gerçekleştirilen Çocuklar için Sosyal Beceri Ölçeği çocukların sosyal becerilerinin gelişimini ölçmeyi amaçlamaktadır. 21 madde ve 3 faktörden oluşan ölçek 5’li likert tipindedir. Ölçeğin faktörleri sırasıyla sosyal kurallar, beğenilebilirlik ve sosyal samimiyettir. Türkçe uyarlama çalışmasında toplam ölçek için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının 0,94 olduğu belirlenmiştir. Alt boyutların katsayısı ise sosyal kurallar 0,92, beğenilebilirlik 0,90, sosyal samimiyet 0,88 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte 4., 5., 8., 16., ve 17. maddeler ters kodlanmıştır.

### **Çocuk ve genç psikolojik sağlık ölçeği**

Mevcut ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik için gerekli olan çalışmaları Liebenberg ve arkadaşları tarafından (2013) yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Arslan (2015) sonucunda gerçekleştirilmiştir. Yapılan uyarlama çalışması sonucunda 12 madde ve tek faktörlü yapıda olduğu görülmüştür. Ölçek 5’li likert tipinde değişim göstermektedir. Ölçekten en fazla 60, en az 5 puan alınmaktadır. Toplam Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ise 0,91 olarak hesaplanmıştır.

### **Çocuklarda umut ölçeği**

Synder ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen ölçek, 6 madde ve 2 alt boyuttan oluşmakta ve 6’lı likert tipinde değişim göstermektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Atik ve Kemer (2009) tarafından yapılmış geçerlilik ve güvenilirlik çalışması sonucunda ölçeğin iki faktörlü orijinal yapıyı desteklediği görülmüştür. Ölçekten en az 6, en fazla ise 36 puan alınmaktadır. Ölçek alt boyutları amaca güdülenme ve amaca ulaşma yolları olarak ifade edilmektedir. Tek sayılı maddeler “Amaca Güdülenme” alt boyutu ile ilişkiliyken çift sayılı maddeler “Amaca Ulaşma Yolları” ile ilişkilidir. Araştırmada toplam ölçek için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının 0,74 olduğu tespit edilmiştir.

### **Oyun protokolü**

Belirlenen haftalar için belirlenen oyunların en az 2 kez tekrar edilerek oynatılması planlanmıştır. Bir haftada iki farklı oyuna katılım sağlanmıştır. İnternet ortamında bulunan

oyunlar izletilerek çocukların görsel bilgiye sahip olması sağlanmıştır. Oyunların basitten karmaşığa doğru ilerleyen bir yapıya sahip olmasına dikkat edilmiştir. Aşağıda tablo halinde oyunlar haftalık bazda gösterilmektedir.

	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta
1. Gün	Sek Sek	Mendil Kapmaca	Saklambaç	Yakan Top	Tavşan Kaç Tazı Tut	Halat Çekme	Dokuz Taş	İstop
2. Gün	Mendil Kapmaca	Sek Sek	Yakan Top	Saklambaç	Halat Çekme	Tavşan Kaç Tazı Tut	İstop	Dokuz Taş

### Verilerin analizi

Verilerin analiz aşamasında SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmada bulunan bağımlı değişkenler arasındaki farklılıkları karşılaştırmak için Bağımsız Gruplar T Testi ve Eşleştirilmiş Gruplar T Testi uygulanmıştır. Ayrıca demografik bilgilerin raporlanmasında ortalamalar, standart sapma ve yüzdeler yapılan tanımlayıcı istatistikler arasında yer almaktadır.

## BULGULAR

Tablo 1. Kontrol grubunun demografik dağılımı

Bağımsız Değişkenler	Alt Gruplar	Frekans	%	
Cinsiyet	Kız	10	38,5	
	Erkek	16	61,5	
Babann Durumu	Sağ	26	100,0	
	Ölü	0	0,0	
Annenin Durumu	Sağ	26	100,0	
	Ölü	0	0,0	
Kardeş Sayısı	1	4	15,8	
	2	8	30,8	
	3	10	38,5	
	4 ve üzeri	4	15,4	
	Asgari Ücret Altı	7	26,9	
Aile Gelir Durumu	Asgari Ücret	16	61,5	
	Asgari Ücret Üstü	3	11,5	
	Aile Yanı	23	88,5	
Yaşanılan Yer	Yurt	1	3,8	
	Kamp	2	7,7	
	Min.	Maks.	$\bar{X}$	s.s.
Yaş	10	11	10,80	0,40
Toplam=26				

Tablo 1’de kontrol grubundaki katılımcılara ait değişkenlerin diğer gruplara oranla yüzdeler değeri daha yüksek olan gruplar incelendiğinde %61,5’inin erkek çocuklardan oluştuğu, %100 oranla babalarının %100 oranla ise annelerinin sağ durumda olduğu, %38,5’inin 3 kardeş sayısına sahip olduğu, aile gelir durumu değişkenine göre %61,5’inin çoğunlukla asgari ücrete tabi olduğu, %88,5’inin aile yanında yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca kontrol grubunda bulunan çocukların yaş ortalamasının  $10,80 \pm 0,40$  olduğu hesaplanmıştır.

**Tablo 2. Deney grubunun demografik dağılımı**

Bağımsız Değişkenler	Alt Gruplar	Frekans	%		
Cinsiyet	Kız	16	64,0		
	Erkek	9	36,0		
Babanın Durumu	Sağ	22	88,0		
	Ölü	3	12,0		
Annenin Durumu	Sağ	25	100,0		
	Ölü	0	0,0		
Kardeş Sayısı	1	2	8,0		
	2	3	12,0		
	3	9	36,0		
	4 ve üzeri	11	44,0		
	Asgari Ücret Altı	9	36,0		
Aile Gelir Durumu	Asgari Ücret	9	36,0		
	Asgari Ücret Üstü	7	28,0		
	Aile Yanı	23	92,0		
Yaşanılan Yer	Yurt	0	0		
	Kamp	2	8,0		
	<b>Min</b>	<b>Maks.</b>	<b>X̄</b>	<b>s.s.</b>	
Yaş	10	12	10,76	0,59	
Toplam=25					

Tablo 2’de deney grubunda bulunan katılımcılara ait değişkenlerin alt grupları incelendiğinde %64’ünün çoğunlukla kız çocuklardan oluştuğu, %88 oranla babalarının sağ olduğu, %100 oranla ise annelerinin sağ durumda olduğu, %44’ünün 4 ve üzeri kardeş sayısına sahip olduğu, aile gelir durumu değişkenine göre %36’sının çoğunlukla asgari ücret ve altına tabi olduğu, %92’sinin aile yanında yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca deney grubunda bulunan mülteci çocukların yaş ortalamasının  $10,76 \pm 0,59$  olduğu belirlenmiştir.

**Tablo 3. Ölçeklerin ön test sonuçlarına yönelik bağımsız gruplar t testi**

Bağımlı Değişkenler	Gruplar	n	X̄	s.s.	t	p
Çocuklar için Sosyal Beceri Ölçeği (ÇSBÖ)	Kontrol Grubu	26	3,75	0,400	0,235	0,81
	Deney Grubu	25	3,73	0,411		
Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (ÇGPSÖ)	Kontrol Grubu	26	3,96	0,741	-1,035	0,30
	Deney Grubu	25	4,16	0,645		
Çocuklarda Umut Ölçeği (ÇUÖ)	Kontrol Grubu	26	4,17	1,078	-1,190	0,24
	Deney Grubu	25	4,47	0,688		

Tablo 3’teki sonuçlar incelendiğinde ÇSBÖ, ÇGPSÖ ve ÇUÖ’ye ilişkin ön testten elde edilen puanlar kontrol grubu ve deney grubu açısından incelendiğinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ( $p > 0,05$ ).

**Tablo 4. Ölçeklerin son test sonuçlarına yönelik bağımsız gruplar t testi**

Bağımlı Değişken	Gruplar	n	$\bar{X}$	s.s.	t	p
ÇSBÖ	Kontrol Grubu	26	3,70	0,455	-2,932	<b>0,001**</b>
	Deney Grubu	25	4,02	0,289		
ÇGPSÖ	Kontrol Grubu	26	3,95	0,716	-2,062	<b>0,04*</b>
	Deney Grubu	25	4,32	0,556		
ÇUÖ	Kontrol Grubu	26	4,32	1,087	-2,029	<b>0,04*</b>
	Deney Grubu	25	4,85	0,750		

\*= $p<0,05$  \*\*= $p<0,01$  \*ÇSBÖ: Çocuklar için Sosyal Beceri Ölçeği, ÇGPSÖ: Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği, ÇUÖ: Çocuklarda Umut Ölçeği

Tablo 4'te bulunan sonuçlar incelendiğinde ÇSBÖ ( $p<0,01$ ), ÇGPSÖ ( $p<0,05$ ) ve ÇUÖ'ye ( $p<0,05$ ) ilişkin son testten alınan puanlar kontrol grubu ve deney grubu açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Anlamlı farklılık tüm ölçümler için deney grubu lehine gerçekleşmektedir.

**Tablo 5. Kontrol grubuna ilişkin eşleştirilmiş gruplar t testi**

Ölçümler	n	$\bar{X}$	s.s.	t	p
ÇSBÖ	26	0,049	0,265	0,947	0,35
ÇGPSÖ	26	0,009	0,111	0,440	0,66
ÇUÖ	26	-0,147	0,201	-3,722	<b>0,001**</b>

\*\*= $p<0,01$  \*ÇSBÖ: Çocuklar için Sosyal Beceri Ölçeği, ÇGPSÖ: Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği, ÇUÖ: Çocuklarda Umut Ölçeği

Tablo 5'te kontrol grubunda bulunan çocukların ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ÇSBÖ ( $p>0,05$ ) ve ÇGPSÖ'ye ( $p>0,05$ ) ilişkin anlamlı bir farklılık olmadığı görülürken ÇUÖ'nün anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ( $p<0,01$ ).

**Tablo 6. Deney grubuna ilişkin eşleştirilmiş gruplar t testi**

Ölçümler	n	$\bar{X}$	s.s.	t	p
ÇSBÖ	25	-0,289	0,349	-4,137	<b>0,001**</b>
ÇGPSÖ	25	-0,160	0,229	-3,488	<b>0,001**</b>
ÇUÖ	25	-0,380	0,534	-3,553	<b>0,001**</b>

\*\*= $p<0,01$  \*\*\*ÇSBÖ: Çocuklar için Sosyal Beceri Ölçeği, ÇGPSÖ: Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği, ÇUÖ: Çocuklarda Umut Ölçeği

Tablo 6'da deney grubundaki katılımcıların ön ve son test sonuçlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Sonuçlara göre deney grubunda bulunan çocukların ÇSBÖ, ÇGPSÖ ve ÇUÖ'ye ilişkin puanlarının anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ( $p<0,01$ ). 8 hafta boyunca rekreasyonel amaçlı uygulanan geleneksel sokak oyunlarının deney grubundaki çocukları mevcut parametreler açısından önemli derecede etkilediği tespit edilmiştir.

## TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin bulgular alanyazındaki benzer örnekleri ile tartışılmıştır. Mevcut araştırmada yabancı uyruklu çocuklara yönelik rekreatif amaçlı uygulanan oyun uygulamalarının psikolojik sağlık, sosyal beceri ve umut düzeyleri üzerinde önemli



derecede etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bozdağ (2020) tarafından mülteci çocukların psikolojik sağlımlıkları üzerine gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen sonuçlara göre çocukların sosyal temas sıklığı, umut düzeyleri arttıkça psikolojik sağlımlık düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada mülteci çocukların psikolojik sağlımlıklarını geliştirmeye yönelik eğitsel programlara ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir. Mülteci çocuklar üzerine yapılan araştırmaları inceleyen derlemeden elde edilen bilgilere göre çocukların yoğun olarak yaşadıkları travmalar sonucunda stres bozukluğu ve depresyon gibi sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Yaşanılan sorunları etkileyen temel faktörlerin olumsuz deneyimler ve göç sonrası yaşamın getirdiği zorluklar şeklinde olduğu ifade edilmektedir. Mülteci çocukların yüksek düzeyde psikolojik sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Ayrıca çocukların yaşadığı yerler (kamp), aile üyelerinin sağlık durumu, olumsuz bir olaya karşı yapmış oldukları tanıklık gibi travmatik deneyimler, sığınma durumu ve mevcut sağlanan destek gibi etkenler psikolojik durumu etkileyen faktörler arasında değerlendirilmektedir (Bronstein & Montgomery, 2011). Mülteci çocuklar zihinsel sağlık problemlerinin yanı sıra davranışsal ve duygusal sorunlarla da karşı karşıya kalmaktadır. Çocukların ruh sağlığını desteklemek ve korumak adına psikoterapik yaklaşımlar benimsenmelidir (Measham ve ark., 2014). Mülteci çocukların gözetimine yönelik koordineli ve kültürel açıdan duyarlı bir eğilim içerisinde yaklaşım sergilenmelidir (Davies & Webb, 2000).

Mülteci çocuklar, adapte olmaya çalıştıkları toplumda genellikle duygusal, akran ve uyum sorunu yaşarlar. Yaşanan problemlerin en aza indirgenmesi için çocukların zamanının çoğunu geçirdiği bir ortamda gerçekleştirilebileceği müdahalelerin bulunması elzem bir konuyu oluşturur. Özellikle okul temelli gerçekleştirilecek müdahaleler çocukların sosyal açıdan gelişimine olanak tanıyacaktır (Fazel ve ark., 2009). Farklı bir kültürel yapıya entegre olmaya çalışan savunmasız çocuklar, yeni olarak yaşamaya başladığı bölgede yetişmiş yerel halkın çocukları ile karşılaşır. Şeker ve Sirkeci (2015) mülteci çocuklar, sınırlı dil becerileri ve kültürel farklılıkları nedeniyle yerel çocuklar yani akranlarıyla arkadaşlık kurma sorunları yaşarlar. Bu çocukların topluma başarılı bir şekilde entegre edilebilmesi için etkili bir okul eğitiminin yanı sıra gerekli pedagojik adımlar atılmalı ve çocuklara yönelik kültürlerarası yeterlilik sağlanmalıdır (Popoy & Sturesson, 2015).

Eğitim, göçmen ve mültecilerin topluma entegre olabilmesi için önemli bir araçtır. Etkili bir şekilde kullanıldığında özellikle mülteci çocukların yaşadığı olumsuz deneyimleri ortadan kaldırma, sosyal gelişimi sağlama ve yerel topluma uyum potansiyelini arttırmaktadır (Çelik & İçduygu, 2019). Okullar, farklı sosyokültürel yapıları barından mülteci çocukların

sosyal hayata uyum sağlamları noktasında kilit bir role sahiptir (Soylu ve ark., 2020). Gelişmiş ülkelerin eğitim sisteminde önemli bir yere sahip olan oyun uygulamalarının gerçekleştirilmesi çocukların pozitif gelişimi açısından mühim bir konuyu oluşturur. Okullarda çocukların ihtiyaçlarına yönelik gerçekleştirilecek oyunlar sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimi destekleyerek genel eğitimi tamamlayıcı bir konumda yer alır (Ayan & Memiş, 2012). Yıldız ve arkadaşlarının (2017) gerçekleştirdiği araştırmada eğitsel oyunlar ile desteklenen öğretim programlarına tabi olan çocukların, sosyal becerilerinin daha yüksek seviyede olduğu bilinmektedir. Kaya ve Elgün (2015) tarafından çocuklara yönelik gerçekleştirilen bir diğer araştırmada ise eğitsel oyunların okula bağlılık düzeylerinde olumlu seviyede bir artışa neden olduğu ve akademik açıdan gelişime katkı sağladığı belirlenmiştir.

Mülteci çocukların yaşadığı travmatik deneyimler, güvenli bir ikamet durumundan mahrum olmak, yaşam planlarındaki belirsizlik, sosyal ve kültürel köklerinden kopmak üzerlerindeki psikolojik baskıyı artırırken bir belirsizlik durumu ortaya çıkarmaktadır (Anderson, 2001). Bu belirsizlik durumu ve olumsuz deneyimler devamında umutsuzluğa yol açarak mülteci çocuklar üzerinde negatifi bir etki oluşturmaktadır. Göçün gerçekleştiği ilk ve sonraki yıllarda çocukların umutlarını arttırmak için sürekli bir müdahale ve destek sağlamak zamanla daha da önemli bir konu haline gelmektedir (Mahamid & Berte, 2020). Bir destek programı sağlanmadığı takdirde mülteci çocukların uzun vadeli süreçte sosyal izolasyon, akranları tarafından reddedilme, şiddet, suçluluk, akıl sağlığı sorunları ve intihar gibi olumsuz yönelimlere ilgilenimlerinin arttığı görülmektedir. Çocukların ihtiyaçları etkili bir şekilde giderildiğinde ise sonuçların olumlu olacağı ifade edilmektedir (Sims ve ark., 2002).

Çocukların davranış kalıpları, fiziksel çevresinden etkilenecek ortaya çıkar. Toplumda bir yer edinmeye çalışan çocuklar için okullar sosyalleşme ve gelişim aşamasında önemli bir yere sahiptir (Tandoğan, 2014). Okullarda gerçekleştirilecek oyun uygulamaları çocukların gelişimleri üzerinde önemli etkilere sahiptir (Alıncak, 2016). İyi planlanan oyun uygulamaları ile çocukların fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel alanda gelişimleri desteklenir (Süngü, 2012). Oyunlar, çocukların yaşam kalitesini artırırken, sosyal-duygusal uyum düzeyinde iyileştirmekte ayrıca vücut parametrelerini olumlu yönde desteklemektedir (Kaçır, 2015; Er, 2018; Canlı ve ark., 2021). Gündüz ve arkadaşları (2017), tarafından orta okul düzeyinde bulunan çocuklara yönelik gerçekleştirilen araştırmada, oyunlar yoluyla kazanılan değerler incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre oyunlar, çocukların duygusal, bedensel ve zihinsel yönlerini geliştirmektedir. Ayrıca çocukların sosyal ilişkiler kurmasını destekleyerek değer kavramının oluşmasına yardımcı olmaktadır. Oyunlar aracılığı ile çocuklar saygı, incelik,

sevinç, yardımseverlik, tolerans, mesuliyet, sabır, aidiyet, duyarlılık, cesaret, doğruluk ve iyilik vb. değerleri kazandığı tespit edilmiştir. Mülteci çocuklara yönelik uyarlanmış oyun uygulamaları sonucunda elde edilebilecek bu değerler, çocukların ruhsal-duygusal gelişimi ve sosyal uyum açısından önemli olarak değerlendirilmektedir.

Özer ve arkadaşları (2006) tarafından oyun, çocukların hayal gücü ve yaratıcılıklarını geliştiren, pozitif ilişkiler kurmasını sağlayan önemli bir eğitim aracı olarak ifade edilmektedir. Oyun uygulamalarıyla birlikte bir devinim içerisinde olan çocuk, lokomotor becerilerini geliştirirken akranları ile kurduğu sosyal ilişkiler pozitif kişilik gelişimini desteklemektedir. Oyunun kendine has olan kuralları, çocuklara doğru-yanlış kavramını öğretmekte kurallara bağlı, rakibine saygılı ve disiplinli olmaya mecbur kılmaktadır. Sosyal kurallara uyum beraberinde psikolojik gelişimi de desteklemektedir. Park ve Riley (2015) çocukların, pasif olarak geçirdikleri uzun süreli zamanlarda psiko-sosyal ve bedensel problemler ortaya çıkarken katılım sağladıkları oyunlar ile fiziksel ve psikolojik açıdan gelişim gerçekleşmekte ve iyi oluş düzeylerinde artış gözlemlenmektedir. Magielse ve Markopoulos (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırmadan elde edilen sonuca göre geleneksel açık hava oyunlarının çocuklar arasındaki mobilite ve sosyal etkileşimi önemli derecede etkilediği bilinmektedir.

Mevcut örnekleme mülteci çocuklardan elde edilen sonuçlar incelendiğinde ilgili parametrelerin geleneksel sokak oyunlarına katılım sağlayan çocuklar lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre mülteci çocuklara yönelik gerçekleştirilen rekreatif amaçlı oyun uygulamalarının psikolojik sağlık, umut ve sosyal beceri düzeyi açısından anlamlı derecede etkili olduğu belirlenmiştir. Belirli dönem aralıklarında uygulanan oyunların, çocukların olumsuz ruh halinden arınmasına yardımcı olduğu, geleceğe karşı daha umut dolu bir bakış açısı kazandığı, sosyal etkileşim seviyesini arttırdığı ve dolaylı olarak psikolojik iyi oluş seviyesini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Etnik bir özelliğe sahip olan mülteci çocukların, yaşadıkları yere ait geleneksel sokak oyunları ile bulunduğu kültüre daha kolay adapte olması sağlanabilir. Bu doğrultuda, çocuklar arasındaki farklılıklardan doğacak akran çatışması, insanlar arasında evrensel bir dil olan oyun ile giderilebilir. Araştırmadan elde edilen tespitlere dayanarak mülteci çocukların eğitimlerine devam etmeye çalıştıkları okullarda katılım sağlayabilecekleri rekreatif

aktivitelerin planlanması duyuşsal, bilişsel ve devinişsel gelişimleri yakalayabilmesi için önemli olacağını düşündürmektedir.

### **Öneriler**

Mültecilerin barındıkları sığınma kamplarında çocukların adaptasyon sürecini hızlandırma ve bu tip gelişimleri sağlama noktasında önder rol oynayacak ve rekreasyon aktiviteleri düzenleyecek liderler görevlendirilebilir. Özellikle Türkiye’de yoğunlukla göç alan şehirlerde destek verecek rekreasyon liderleri ile sosyal hizmet merkezleri iş birliği içerisinde mülteci çocukların spor, sanat ve kültür aktivitelerine katılımlarını arttırmak üzere bir program planlaması gerçekleştirilebilir. Ayrıca sığınma kamplarında çocukları oyun oynamaya teşvik edecek park, bahçe, rekreasyon alanı vb. peyzaj çalışmaları desteklenebilir.

## **EXTENDED ABSTRACT**

### **INTRODUCTION**

When the historical process is examined, the 21st century we are in has been one of the periods in which the problem of refugees and asylum seekers has risen with the constantly developing and changing living conditions. Refugees leave their place of residence due to differences of opinion, chaos and civil wars and tend to migrate to other lands and seek asylum (Yağcı, 2018). When the demographic structures of the refugees are examined, it is seen that there are children and adolescents’ groups to a considerable extent, and these people suffer from adaptation problems in the process of adapting to a different culture during their education and life processes in the land where they took shelter (Kağnıcı, 2017).

It is stated that the mental health-based needs of children should be carefully evaluated in order to eliminate the depression, stress, anxiety disorder and psychological disorders experienced by refugee children, who are a vulnerable group (Fazel & Stein, 2002). Interventions should be implemented to support the social integration of refugee children into their new society (Reynolds & Bacon, 2018). Especially the activities to be carried out in educational institutions are seen as an important tool for the integration of children into society. Refugee children's being rejected by local children, encountering similar problems such as racism and bullying that may occur together with peer problems also negatively affect children's sense of belonging and commitment (Guo et al., 2019). Considering the current difficulties faced by refugee children, various psychosocial services for children, cooperation with schools, positive experiences and compassion-based relationships should support children's hopes for the future (Yohani, 2010; Mahamid & Veronese, 2021). In this context, it is thought that recreational applications to be carried out in schools will positively affect children's physical parameters, while playing a supportive role in social adaptation, psychological well-being and

hope level. From this point of view, the main purpose of the research is to examine the effects of recreational practices on the psychological resilience, hope and social skills levels of refugee children.

## **METHOD**

In this research, the real experimental method, one of the experimental models included in the quantitative research techniques, was used in order to determine the current situation.

The sample group included in the study consists of 51 participants, 25 male and 26 female students, selected by purposeful sampling method from non-probability techniques. The units for the purpose of the research were included in the sample as the control and experimental groups.

Demographic information form, Children's Self-Report Social Skills Scale (CS<sup>4</sup>), Child and Youth Resilience Measure (CYRM) and Children's Hope Scale (CHS) were used as data collection tools. Detailed information about data collection tools was included in the directive and the available data were obtained from the children under the guidance of a language expert.

It is planned to repeat the games determined for the determined weeks at least 2 times. Two different games were participated in a week. It was ensured that the children had visual information by watching the games on the internet. It has been paid attention that the games have a structure that progresses from simple to complex.

SPSS 22.0 package program was used in the analysis of the data. Independent Groups T Test and Paired Groups T Test were applied to compare the differences between dependent variables in the study.

## **RESULTS**

According to the results, it was determined that the scores of the children in the experimental group related to CS<sup>4</sup>, CYRM and CHS differed significantly. It was determined that the traditional street games, which were applied for 8 weeks for recreational purposes, significantly affected the children in the experimental group in terms of current parameters. When the pre-test and post-test results of the children in the control group were compared, it was found that there was no significant difference in CS<sup>4</sup> and CYRM, while CHS showed a significant difference. The reason for the significant difference in the hope levels of the children in the control group at the end of 8 weeks is predicted that the current practices for foreign nationals in Turkey are at a promising level for children.

## **DISCUSSION AND CONCLUSION**

The present study shows that recreational games for foreign children have a significant effect on their psychological resilience, social skills and hope levels. According to the results obtained from the research conducted by Bozdağ (2020) on the psychological resilience of refugee children, it has been determined that as the frequency of social contact and hope levels of children increase, their level of resilience also increases. In the research, it is stated that there is a need for educational programs to

improve the psychological resilience of refugee children. According to the information obtained from the review examining the researches on refugee children, it has been determined that children experience problems such as stress disorder and depression as a result of intense traumas. It is stated that the main factors affecting the problems experienced are negative experiences and the difficulties brought by life after migration. It is seen that refugee children experience high levels of psychological distress. In addition, factors such as the places where the children live (camp), the health status of family members, traumatic experiences such as witnessing against a negative event, the status of asylum and the support provided are among the factors affecting the psychological state (Bronstein & Montgomery, 2011). Refugee children face behavioral and emotional problems as well as mental health problems. Psychotherapeutic approaches should be adopted to support and protect children's mental health (Measham et al., 2014). There should be a coordinated and culturally sensitive disposition towards the custody of refugee children (Davies & Webb, 2000).

Ozer et al. (2006) play is an important educational tool that develops children's imagination and creativity and enables them to establish positive relationships. While the child, who is in a state of motion with play practices, develops his locomotor skills, the social relations he establishes with his peers support positive personality development. The unique rules of the game teach children the concept of right-wrong and oblige them to be respectful and disciplined to their opponents. Also, compliance with social rules also supports psychological development. Park and Riley (2015) stated that while psycho-social and physical problems arise in the long-term passively spent time, physical and psychological development occurs with the games they participate in, and an increase in their well-being is observed. Magielse and Markopoulos (2009) stated that traditional outdoor games significantly affect mobility and social interaction among children.

From this point of view, peer conflict arising from the differences between children can be resolved with play, which is a universal language among people. Based on the findings obtained from the research, it shows that planning recreational activities in which refugee children can participate in schools where they try to continue their education will be important in order to catch their affective, cognitive and psychomotor developments. Leaders who will play a leading role in accelerating the adaptation process of children and ensuring this type of development and organize recreational activities in the refugee camps where refugees take shelter can be assigned. Additionally, there are parks, gardens, recreation areas, etc. that will encourage children to play in the refugee camps. landscaping can be supported.

## **KAYNAKLAR**

Aksoy, A.B., & Çiftçi, H. D. (2014). *Erken çocukluk döneminde oyun*. Pegem Akademi Yayıncılık.

Alıncak, F. (2016). Evaluation of opinions of primary school teachers on the method of education with game. *European Journal of Physical Education and Sport Science*. 2(3), 81-96.

- Anderson, P. (2001). You don't belong here in Germany on the social situation of refugee children in Germany. *Journal of Refugee Studies*, 14(2), 187-199.
- Arslan, G. (2015). Çocuk ve genç psikolojik sağlık ölçüğünün (ÇGPSÖ-12) psikometrik özellikleri: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 1-12.
- Aslan, T., & Yamak, B. (2021). Okul öncesi çocuklar için hareket eğitiminin motor beceri gelişimine etkisinin analizi. *ROL Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 60-72.
- Atik, G., & Kemer, G. (2009). Çocuklarda Umud Ölçeğinin psikometrik özellikleri: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 8(2), 379-390.
- Ayan, S., & Memiş, A. U. (2012). Erken çocukluk döneminde oyun. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 143-149.
- Bozdağ, F. (2021). *Mülteci çocukların psikolojik sağlıkları ve kültürlenme stratejileri* [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bronstein, I., & Montgomery, P. (2011). Psychological distress in refugee children: A systematic review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 14(1), 44-56.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak-Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2023). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Canlı, U., Taşkın, C., & Kurt, C. (2021). Çoklu beceri hareket eğitimi programı: Okul öncesi çocuklarda vücut kompozisyonu ve motor performans değişimleri. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 156-167.
- Cowart, B. L., Saylor, C. F., Dingle, A., & Mainor, M. (2004). Social skills and recreational preferences of children with and without disabilities. *North American Journal of Psychology*, 6(1), 27-42.
- Cowling, M. M., & Anderson, J. R. (2023). The effectiveness of therapeutic interventions on psychological distress in refugee children: A systematic review. *Journal of Clinical Psychology*, 79(8), 1857-1874.
- Çelik, Ç., & İçduygu, A. (2019). Schools and refugee children: The case of Syrians in Turkey. *International Migration*, 57(2), 253-267.
- Danielson, C. K., & Phelps, C. R. (2003). The assessment of children's social skills through self-report: A potential screening instrument for classroom use. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, (35), 218-229.
- Davies, M., & Webb, E. (2000). Promoting the psychological well-being of refugee children. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 5(4), 541-554.
- Doherty, A., & Taylor, T. (2007) Sport and physical recreation in the settlement of immigrant youth, *Leisure/Loisir*, 31(1), 27-55.
- Egemen, A., Yılmaz, Ö. & Akil, İ. (2004). Oyun, oyuncak ve çocuk. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 5(2), 39-42.
- Eisenbruch, M. (1988). The mental health of refugee children and their cultural development. *International Migration Review*, 22(2), 282-300.
- Er, Ö. (2018). *Otizmlili çocuklarda hareket eğitimi ve eğitsel oyun ile yaşam kalitesi ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Hitit Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çorum, Türkiye.

- Erden, G., & Gürdil, G. (2009). Savaş yaşantılarının ardından çocuk ve ergenlerde gözlenen travma tepkileri ve psiko-sosyal yardım önerileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 1-13.
- Fazel, M., & Stein, A. (2002). The mental health of refugee children. *Archives of Disease in Childhood*, 87(5), 366-370.
- Fazel, M., Doll, H., & Stein, A. (2009). A school-based mental health intervention for refugee children: An exploratory study. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 14(2), 297-309.
- Fenton, L., White, C., Gallant, K., Hutchinson, S., & Hamilton-Hinch, B. (2016). Recreation for mental health recovery. *Leisure/loisir*, 40(3), 345-365.
- Gençdoğan, B. (2008). Psychometric properties of the Turkish version of the children's self-report social skills scale. *Social Behavior & Personality*, 36(7), 955-964.
- Guo, Y., Maitra, S., & Guo, S. (2019). I belong to nowhere: Syrian refugee children's perspectives on school integration. *Journal of Contemporary Issues in Education*, 14(1), 89-105.
- Gültekin, P., Özdede, S., Korkut, C., Esentürk, A., Gül, H., & Topçu, K. (2018). Rekreasyonel aktivitelere katılımın mental sağlığa etkilerinin değerlendirilmesi: Düzce kenti örneği. *Türkiye Peyzaj Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-41.
- Gündüz, M., Aktepe, V., Uzunoğlu, H., & Gündüz, D. D. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocuklara eğitsel oyunlar yoluyla kazandırılan değerler. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 62-70.
- Haley, H. L., Walsh, M., Tin Maung, N. H., Savage, C. P., & Cashman, S. (2014). Primary prevention for resettled refugees from Burma: where to begin?. *Journal of Community Health*, 39(1), 1-10.
- Hodes, M. (2000). Psychologically distressed refugee children in the United Kingdom. *Child Psychology and Psychiatry Review*, 5(2), 57-68.
- Kaçır, O. (2015). *Okul öncesi 60-72 aylık dönem çocuğunun sosyal duygusal uyumda eğitsel oyunun etkisi* [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kağnıcı, D. Y. (2017). Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar. *Elementary Education Online*, 16(4), 1768-1776.
- Kargın, İ. A. (2021). A study of the social acceptance of Syrian refugee children in Turkey. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39), 548-581.
- Kaya, S., & Elgün, A. (2015). Eğitsel oyunlar ile desteklenmiş fen öğretiminin ilkökul öğrencilerinin akademik başarısına etkisi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 329-342.
- Keklik, H. D. (2022). Examining the psychology of Syrian refugee students and the guidance and psychological support given: The case of Turkey. *Psychology Research on Education and Social Sciences*, 3(1), 13-17.
- Liebenberg, L., Ungar, M., & LeBlanc, J.C. (2013). The CYRM-12: A brief measure of resilience. *Canadian Journal of Public Health*, 104(2), 131-135.
- Magielse, R., & Markopoulos, P. (2009, April 9-10). *HeartBeat: An outdoor pervasive game for children* [In Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems] Boston.
- Mahamid, F., & Berte, D. Z. (2020). Happiness, sadness, and hope for the future in narratives of Palestinian refugee children. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 18(6), 1638-1651.



- Mahamid, F., & Veronese, G. (2021). Psychosocial interventions for third-generation Palestinian refugee children: Current challenges and hope for the future. *International Journal of Mental Health and Addiction*, (19), 2056-2073.
- Measham, T., Guzder, J., Rousseau, C., Pacione, L., Blais-McPherson, M., & Nadeau, L. (2014). Refugee children and their families: Supporting psychological well-being and positive adaptation following migration. *Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care*, 44(7), 208-215.
- Murphy, N. A., & Carbone, P. S. (2008). Promoting the participation of children with disabilities in sports, recreation, and physical activities. *Pediatrics*, 121(5), 1057-1061.
- Özer, A., Gürkan, A. C., & Ramazanoğlu, O. (2006). Oyunun çocuk gelişimi üzerine etkileri. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 54-57.
- Park, M. H., & Riley, J. (2015). Play in natural outdoor environments: A healthy choice. *Dimensions of Early Childhood*, 43(2), 22-28.
- Popov, O., & Stuessen, E. (2015). Facing the pedagogical challenge of teaching unaccompanied refugee children in the Swedish school system. *Problems of Education in the 21st Century*, 64(1), 66-74.
- Reynolds, A. D., & Bacon, R. (2018). Interventions supporting the social integration of refugee children and youth in school communities: A review of the literature. *Advances in Social Work*, 18(3), 745-766.
- Sims, M., Hayden, J., Palmer, G., & Hutchins, T. (2002). Young children who have experienced refugee or war-related trauma. *European Early Childhood Education Research Journal*, 10(1), 99-110.
- Sirin, S., Plass, J. L., Homer, B. D., Vatanartiran, S., & Tsai, T. (2018). Digital game-based education for Syrian refugee children: Project Hope. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 13(1), 7-18.
- Snyder, C. R., Sympson, S. C., Ybasco, F. C., Borders, T. F., Babyak, M. A., & Higgins, T. F. (1996). Development and validation of the state hope scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 321-335.
- Soylu, A., Kaysılı, A., & Sever, M. (2020). Refugee children and adaptation to school: An analysis through cultural responsiveness of the teachers. *Education & Science*, 45(201), 313-334.
- Süngü, B. (2012). *Eğitilebilir zihinsel kısıtlılığı olan çocuklar için uyarlanmış eğitsel oyun uygulamaları ve sosyal beceri gelişimi*. İksad Yayınevi.
- Şeker, B., & Sirkeci, I. (2015). Challenges for refugee children at school in Eastern Turkey. *Economics & Sociology*, 8(4), 122-133.
- Tandoğan, O. (2014). Çocuk için daha yaşanılır bir kentsel mekan: Dünyada gerçekleştirilen uygulamalar. *Megaron*, 9(1), 19-33.
- Umaç, H. H. (2021). *Rekreasyon etkinliklerine katılan bireylerin liderlik davranışlarını ve sosyal becerilerini tespit etmeye yönelik bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Hitit Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yağcı, E. (2018). *Türkiye'de mülteci problemi ve hukuki boyutları*. [Yüksek lisans tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, E., Şimşek, Ü., & Ağdaş, H. (2017). Eğitsel oyun entegre edilmiş işbirlikli öğrenme modelinin öğrencilerin fen öğrenimi motivasyonları ve sosyal becerileri üzerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 37-54.

Yohani, S. (2010). Nurturing hope in refugee children during early years of post-war adjustment. *Children and Youth Services Review*, 32(6), 865-873.

Yohani, S. C., & Larsen, D. J. (2009). Hope lives in the heart: refugee and immigrant children's perceptions of hope and hope-engendering sources during Early Years of Adjustment. *Canadian Journal of Counselling*, 43(4), 246-264.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü Idea or Notion	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak Form the research hypothesis or idea	Sinan Erdem SATILMIŞ Tuba BİLGİN Meriç ÖDEMİŞ
Tasarım Design	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak To design the method and research design.	Sinan Erdem SATILMIŞ
Literatür Tarama Literature Review	Çalışma için gerekli literatürü taramak Review the literature required for the study	Sinan Erdem SATILMIŞ
Veri Toplama ve İşleme Data Collecting and Processing	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak Collecting, organizing and reporting data	Tuba BİLGİN Sinan Erdem SATILMIŞ
Tartışma ve Yorum Discussion and Commentary	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi Evaluation of the obtained finding	Sinan Erdem SATILMIŞ Meriç ÖDEMİŞ

#### **Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment**

Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır.

*No contribution and/or support was received during the writing process of this study.*

#### **Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict**

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

*Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.*

#### **Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee**

Bu araştırma, Yalova Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulunun 24.11.2021 tarihli ve 2021/130 protokol numaralı kararı ile yürütülmüştür.

This research was conducted with the decision of Yalova University Human Research Ethics Committee dated 24.11.2021 and protocol number 2021/130.



Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.